

LOVORKA ČORALIĆ

Hrvatski institut za povijest

Opatička 10, 10000 Zagreb, Republika Hrvatska

**PRIOLOG ŽIVOTOPISU KOTORSKOG BISKUPA MARKA ANTUNA
GREGORINE (1801.-1815.)**

Tema rada jest životopis kotorskog biskupa Marka Antuna Gregorine, posljednjeg obnašatelja najvišeg crkvenog dostojanstva u Kotorskoj biskupiji plemićkog podrijetla. Predstavljena su dosadašnja saznanja historiografije o obitelji Gregorina i samom biskupu Marku Antunu te na osnovi postojećih spoznaja donesen njegov sažet životopis. Središte istraživačkog zanimanja upravljeno je na njegovu oporuku, pisanu 1814. godine i pohranjenu u Arhivu Kotorske biskupije, koje se tekst kao prilog donosi u prijepisu na kraju rada.

Kotorska biskupija, čiji počeci sežu vjerojatno do u kasnoantičko vrijeme, može se po svojoj bogatoj i kontinuiranoj prošlosti i naslijeđu ubrojiti među vodeće biskupije na istočnojadranskoj obali. Tijekom povijesti rasadište blaženika i svetaca (bl. Gracija iz Mula, bl. Ozana Kotorska, sv. Leopold Bogdan Mandić, službenica Božja Ana Marija Marović), područje na kojem su djelovali brojni samostani i crkvene ustanove, Kotorska je biskupija iznjedrila i niz zaslužnika – biskupskih dostojanstvenika – značajnih pregelaca crkvene povijesti ovih područja. U ovom prilogu, tragom izvornog gradiva i dosadašnjih spoznaja historiografije, središte istraživačke pozornosti bit će usmjereno na obradu i raščlambu životnoga puta Marka Antuna Gregorine, kanonika i generalnog vikara te biskupa Kotorske biskupije, djelatnog u turbulentnim vremenima smjena vlasti nad bokokotorskim područjem koncem XVIII. i početkom XIX. stoljeća.

O životnom putu i djelovanju Marka Antuna Gregorine ne nailazimo u postojećoj literaturi podrobnije podatke. Sažete informacije o njegovu životu bilježe edicije *Znameniti i zaslužni Hrvati* (Zagreb 1925., str. 97., tekst: Antun MILOŠEVIĆ) i *Hrvatski biografski leksikon* (sv. V., Zagreb 2002., str. 168., tekst: Pejo ĆOŠKOVIĆ), a općenite navode o godinama njegova obnašanja biskupske službe sinteza *Povijest Katoličke crkve među Hrvatima* (Zagreb 1973., str. 353.) iz pera Josipa Buturca i Antuna Ivandije te *Opći šematizam Katoličke crkve u Jugoslaviji* (Zagreb 1975., str. 277.).¹ Nešto više zaokruženih podataka o biskupskom djelovanju Marka Antuna Gregorine sadrži manje poznati, ali vrlo podroban rad Antuna Miloševića *Notatione et memoratu digna quod Episcopus Catharenses*.² O obitelji Gregorina, njezinom podrijetlu, najistaknutijim odvjetcima (posebice o kapetanu i trgovcu Marku Gregorini iz XVIII. stoljeća), palači Gregorina u Kotoru, kao i o samom biskupu Marku Antunu, sažete podatke donose nam i sinteze i studije koje se bave povijesnim, kulturnim i umjetničkim razvojem Boke Kotorske i grada Kotora.³ Naposljetku, kratak navod o Gregorini bilježe i djela koja se bave izvješćima

¹ Usporedi i kratak navod u reviji "Kana" (rubrika *Iz hrvatske prošlosti*, autor nepotpisan), god. VIII, br. 10., Zagreb 1978., str. 37.

² Objavljeno u: *Schematismus seu Status personalis et localis Dioecesis Catharensis pro anno Domini MCMVII*, Ragusii 1907., str. 69.-72.

³ Najpotpuniji tekst o obitelji Gregorina uradak je Jovana M. MARTINOVIĆA, *Barokna palata Grgurina u Kotoru*, Godišnjak Pomorskog muzeja u Kotoru (dalje: GPMK), sv. 39.-40., Kotor 1991.-1992., str. 79.-83. Usporedi i: J. LAZAREVIĆ, *Barokne palate u Kotoru*, GPMK, sv. 37.-38., Kotor 1989.-1990., str. 31.; M. MILOŠEVIĆ, *Primjer kreditiranja bokeljske pomorske privrede XVIII vijeka*, GPMK, sv. VII., Kotor 1958., str. 75.; ISTI, *Pomorski trgovci, ratnici i mecene: studije o Boki Kotorskoj XV-XIX stoljeća* (priredio Vlastimir ĐOKIĆ), Beograd-Podgorica 2003. (dalje: MILOŠEVIĆ 2003.), str. 22., 158., 233., 339., 417.

kotorskih biskupa⁴, kao i uradci u kojima je u središtu istraživačke pažnje opus bokeljskog slikara i pisca Mihovila Florio, autora Gregorinina životopisa na latinskom jeziku.⁵

Obitelj Gregorina (Grgurina) potječe, prema predaji, iz istarskog Kopra, odakle je u XVII. stoljeću iselila u Kotor te uskoro bila agregirana u tamošnje patricijsko vijeće. Od konca 1680-ih spominje se ugledni kapetan i trgovac Marko Gregorina, prva poznata osoba u toj obitelji koja je djelovala u Kotoru. Godine 1688. umješan je u sudski proces u svezi lažnog novca donesenog u Kotor sa sajma u Senigalliji. Posredovao je početkom XVIII. stoljeća kod dolaska u Kotor čuvenog kipara Francesca Cabianca, koji je izveo više kiparskih radova na kotorskoj katedrali Sv. Tripuna.⁶ Bio je oženjen za Mariju iz plemićke obitelji Zifra, sa kojom je imao četiri sina i jednu kćer. U Kotoru je dao podići obiteljsku palaču (palača Gregorina), jedan od najljepših primjera takve vrste zdanja u bokeljskom baroknom graditeljstvu.⁷

⁴ A. MATANIĆ, *Izveštaji kotorskih biskupa o kotorskoj biskupiji sačuvani u Tajnom Vatikanskom arhivu (1592.-1894.)*, u: *U službi čovjeka: zbornik nadbiskupa-metropolite dr. Frane Franića* (urednik D. ŠIMUNDŽA), Izdanje "Crkve u svijetu", Split 1987., str. 422.; S. KRASIĆ, *Generalno učilište dominikanskog reda u Zadru ili "Universitas Jadertina" 1396-1807*, Zadar 1996., str. 254. Usporedi i navod u bibliografiji Giuseppea VALENTINELLIJA, *Bibliografia della Dalmazia e del Montenegro*, Bologna 1967. (ristampa), str. 247.

⁵ N. LUKOVIĆ, *Prčanj: historijsko-estetski prikaz*, Kotor 1937., str. 163.-164.; K. PRIJATELJ, *Slikar Mihovil Florio*, Stvaranje, god. XVIII., br. 1., Cetinje 1963., str. 132.

⁶ J. MARTINOVIĆ, nav. dj., str. 79.-80.

⁷ Palača Gregorina smještena je na Trgu Bokeljske mornarice. Oporukom Markovog sina Bože Eugena iz 1768. godine palača je pripala njegovom najstarijem sinu, kanoniku kotorskom Marku Antunu Gregorini. Kako je potonji sva svoja dobra namijenio u dobrotvorne svrhe, palača je s vremenom

Uz Marka Gregorinu, koncem XVII. stoljeća (1693. godine) u Kotoru se spominje djelovanje kapetana Nikole, dočim je jedno stoljeće kasnije – 1790. godine – zabilježen kotorski sudac Tripo Gregorina.⁸ Prema postojećim saznanjima, obitelj je izumrla oko 1830-ih godina te se više ne bilježi u popisima kotorskoga plemstva.⁹

Marko Antun Gregorina, kotorski kanonik i biskup, vjerski pisac i dobročinitelj, rođen je u Kotoru 6. X. 1735. godine. Gimnaziju je pohađao u Mlecima, a filozofsko-teološki studij u Bologni, nakon čega je zaređen za svećenika. Neko je vrijeme djelovao u Italiji, te je u Napulju bio ispovjednik tamošnjih Hrvata.¹⁰ Po povratku u Kotor imenovan je kanonikom, a potom i generalnim vikarom katedralne crkve. Godine 1785. odlazi u Mletke, a odatle u Padovu, gdje je 14 godina bio duhovnik i profesor bogoslovlja. Kotorskim biskupom imenovan je 1. X. 1801. godine, a čin posvete obavljen je u mletačkoj crkvi S. Steffano 27. XII. iste godine. Početkom sljedeće godine vratio se u Kotor i preuzeo obnašanje časti najvišeg crkvenog dostojanstvenika te biskupije.¹¹ Djelovao je u iznimno burno vrijeme, kada se nad prostorom Boke Kotorske smijenjivala prva austrijska (1797.-1805.), ruska (1805.-1807.), francuska (1807.-1814.) i druga austrijska uprava (od 1814. godine). Autor je više pastirskih poslanica, od kojih su poznate ona namijenjena kanonicima

pripala u vlasništvo grada Kotora. Tijekom XIX. stoljeća palača je bila sjedište Gradskog poglavarstva ili raznih vojnih nadležstava, a između dva svjetska rata sjedište je Sreskog načelstva, s time da je na dijelu prvog kata uspostavljen prvotni Muzej Bokeljske mornarice. Od 1952. godine u prostorijama palače smješten je Pomorski muzej Crne Gore. Usporedi: J. MARTINOVIĆ, nav. dj., str. 80.-81.; J. LAZAREVIĆ, nav. dj., str. 31.; MILOŠEVIĆ 2003., str. 233., 417.

⁸ MILOŠEVIĆ 2003., str. 158., 339.

⁹ J. MARTINOVIĆ, nav. dj., str. 81.

¹⁰ A. MILOŠEVIĆ, nav. dj., str. 69.

¹¹ A. MILOŠEVIĆ, nav. dj., str. 70.-71.

stolne crkve, i druga, upravljena “al diletissimo suo clero, in ordine agli studi ecclesiastici”.¹² Obje je dao tiskati 1802. godine: prvu u Padovi, a drugu u Mlecima i Kotoru. Godine 1806. poslao je u Rim izvješće o stanju svoje biskupije tijekom petogodišnjeg obnašanja biskupske časti¹³. Za boravka u Napulju napisao je i objavio djelo “Responsiones quaestionibus moralibus”, a potom je u Mlecima tiskao djelo o životu Blaženog Gracije iz Mula, koje je doživjelo dva izdanja (“Vita del b. Grazia da Cattaro”, Venezia 1802; Zara 1873).¹⁴ Njegov je životopis sastavio na latinskom jeziku prčanjski slikar i pisac Mihovil Florio (1794.-1864.) pod naslovom “Marci Antonii de Comitibus Gregorina Episcopi Catharensis” (rukopis se nalazi među spisima biskupske kurije u Kotoru).¹⁵ Umro je u Kotoru, 8. VI. 1815. godine.

Oporuka kotorskog biskupa Marka Antuna Gregorine pohranjena je u Istorijskom arhivu u Kotoru.¹⁶ Za ovu prigodu korišten je njezin istovjetan prijepis koji se čuva u Arhivu Kotorske biskupije.¹⁷ Prijepis je načinjen 27. XI. 1814. prema vlastoručno pisanoj biskupovoj oporuci datiranoj na 16. X. 1814. godine. Na samom početku prijepisa sadržan je navod koji upućuje kako je izvornu oporuku biskupa

¹² G. VALENTINELLI, nav. dj., str. 247.

¹³ S. KRASIĆ, nav. dj., str. 254.

¹⁴ A. MILOŠEVIĆ, nav. dj., str. 70.

¹⁵ N. LUKOVIĆ, nav. dj., str. 163.-164.; K. PRIJATELJ, nav. dj., str. 132. Usporedi i tekst o Mihovilu Florio u *Hrvatskom biografskom leksikonu*, sv. IV., Zagreb 1998., str. 304. (autor: K. PRIJATELJ).

¹⁶ Podatke iz Gregorinine oporuke koji se odnose na ostavštine kotorskim crkvama, siromasima i najbližim članovima obitelji koristio je u svom radu i J. MARTINOVIĆ, nav. dj., str. 81.

¹⁷ Prijepis oporuke ljubazno mi je na korištenje ustupio don Anton Belan, katedralni župnik, tajnik Kotorske biskupije i upravitelj Arhiva Kotorske biskupije, na čemu mu se ovom prigodom zahvaljujem.

Gregorine, na njegovu molbu i zbog lošeg i nečitkog rukopisa (usljed poodmakle bolesti biskupa) načinio Gaetano di Arzignano, pripadnik franjevačkog reda i biskupov pouzdanik. Prijepis je, nakon što je načinjen, biskup osobno pregledao i potpisao vlastitom rukom (biskupov potpis sadržan je na 3., 6., 8. i 11. listu oporuke). Oporuka započinje uobičajenim formulama o potrebi da se prije smrti učini razdioba imovine, kao i odredbom da se ovom posljednjom željom poništavaju sve ranije napisane oporuke i njihovi dodaci (kodicili). Za izvršitelje (*comissarii*) svoje posljednje volje kotorski crkveni dostojanstvenik imenuje kotorskog plemića Ivana Ludovika Burovića te svoje kanonike (napominjući kako je odsutan njegov generalni vikar) - opata Pietra Sporenija i arhidakona Francesca Morandija. Svu trojicu biskup moli za trud pri izvršenju oporučnih odredbi te ih nadaruje s po jednom srebrenom posudom. Spominjući kako mu je pri dobrotskom kapetanu Andriji Tripkoviću¹⁸ uloženi kapital u vrijednosti 400 cekina, Gregorina 100 cekina iz te svote namijenjuje svom poslužitelju, svećeniku Dominiku Ravesiju, kao nagradu za višegodišnju vjernu službu i odanost. Ravesija obdaruje i dijelom svoje pokretne imovine, ponajprije mu namijenjujući predmete pokućstva, posuđa, odjeće i posteljine. Ukoliko kapital koji u biskupovo ime ulaže kapetan Tripković ne bude dovoljan za isplatu rečenih 100 cekina, Gregorina određuje da se svota Ravesiju nadoknadi iz prihoda od kapitala koji se, također u ime biskupa, nalazi u rukama njegova nećaka Marka Gregorine. Napominjući, nadalje, kako mu je Dominik vjerno služio *senza mercede di sorta, ma per le sole cibarie*, Gregorina određuje da se prethodnim legatima pridodaju još 3 talira, u ime kojih je Dominik obvezan za spas biskupove duše služiti 100 misa. Sva svoja preostala neraspodijeljena dobra (*argenteria, crediti, mobili, e stabili non*

¹⁸ Vjerojatno je riječ o Andriji Tripkoviću (1763.-1843.), kapetanu i općinskom načelniku Dobrote. Usporedi tekst I. ZLOKOVIĆA u *Pomorskoj enciklopediji*, sv. VIII., Zagreb 1989., str. 216.

disposti) biskup dariva siromasima grada Kotora (*poveri di questa Città*), među kojima na prvome mjestu navodi sestru Ružu Gregorina, franjevačku redovnicu, i povjerenicima za gradnju/uređivanje katedrale Sv. Tripuna (*alla fabrica di S. Triffone*). Imovina se razdijeljuje na jednaka dva dijela, a u katedralnoj crkvi glavni su mu nasljednici dužni *perpetuis temporibus* na dan njegove smrti održati *un notturno colle laudi, e messa cantata* te u tu svrhu svećenicima stolnog kaptola dariva jedan cekin godišnje. Katedralnu crkvu biskup Gregorina, kao i većina njegovih prethodnika, određuje svojim posljednjim počivalištem (*nella sepoltura disposta per vescovi*), napominjući kako želi da mu pogreb bude skroman i bez suviše raskoši. Svijeće koje se kod njega nalaze neka se uporabe na dan njegova pokopa, a u zadušnicama prigodom njegove smrti biskup želi da sudjeluje i svjetovno svećenstvo i redovništvo grada Kotora. Kada je riječ o nekim drugim kotorskim crkvenim ustanovama, Gregorina izriekom spominje još samo crkvu Sv. Duha¹⁹, darivajući joj *la mia croce da tavolino col crocifisso d'argento*.

Spominjući, nadalje, kako i sam ima neke nepodmirene dugove, Gregorina određuje da se, prije razdiobe legata, podmire svi njegovi potražitelji. U nastavku oporuke biskup izriekom napominje da sve svoje knjige ostavlja na uporabu svojim nasljednicima na kotorskoj biskupskoj stolici, kao i kanonicima stolnoga kaptola. Brinući se da mu se knjige ne otuđe, određuje da tri ključa od knjižnice (*libreria*) budu u pohrani kod aktualnog biskupa, arhiđakona i povjerenika (*procuratore*)

¹⁹ Kotorska crkva Sv. Duha ponajprije se vezuje uz djelovanje istoimene bratovštine. U sklopu crkve nalazio se i gostinjac za siromahe koji su, zajedno sa crkvom, 1640. godine preuzeli franjevci. Usporedi: I. STJEPČEVIĆ, *Katedrala sv. Tripuna u Kotoru*, Prilog "Vjesniku za arheologiju i historiju dalmatinsku", sv. LI, god. 1930.-1934., Split 1938., str. 61.

gradnje crkve Sv. Tripuna te da se svaki puta, kada se neka knjiga posudi, uredno vode zabilježbe o korisniku i posuđenoj knjizi.

U nastavku oporuke Gregorina legatima obdaruje najbliže članove svoje obitelji: sestri Ruži, franjevačkoj redovnici te bratu Josipu Gregorini, dariva po jednu srebrnu posudu, dočim šogorici Marijani Bizanti Gregorina poklanja *croce pettorale d'argento dorato*. Već spomenutom nećaku Marku Gregorini namijenjuje drugi pektoral. Heleni, supruzi Ivana Pavlovića, koja se o njemu brinula u vrijeme opsade Kotora daruje jednu srebrnu posudu, a služavki koja se zatekne u kući u posljednjim danima njegove bolesti, poklanja deset talira.

U završnom dijelu oporuke napominje da se, nakon što budu isplaćana sva njegova dugovanja i potraživanja, kao i svi oporučno izrečeni legati, ostatak namijeni za držanje misa zadužnica na dan njegova pokopa. Na kraju se navodi kako je prijepis oporuke sravnjen sa izvornikom pisanim vlastoručno od samoga biskupa te od istoga potvrđen i potpisan. Pisanju oporuke nazočili su kotorski građani Giuseppe Zarbarini i Nicolò Depecho.

Kotorski biskup Marko Antun Gregorina preminuo je, kako je prethodno već spomenuto, 8. lipnja 1815. godine u Kotoru. Njegova je oporuka otvorena istoga dana na zahtjev opata i kotorskog kanonika Pietra Sporenija, jednog od trojice izvršitelja biskupove posljednje volje.

Marko Antun Gregorina posljednji je kotorski biskup plemićkoga podrijetla. Odvjetak obitelji koja starinom nije potjecala s bokeljskoga područja te – u odnosu na drevne obitelji Buća, Bizanti i dr. – nije ostavila toliko tragova i posvjedočenja, Gregorina je ostalo zapažen kao učincima djelatan obnašatelj najviše crkvene časti u svojoj biskupiji, a svojim je oporučnim donacijama trajno zadužio svoj rodni grad. Uz

arhivske podatke o njegovu životopisu, još niti približno dovoljno sakupljene i proučene, kao i konkretne zapise i djela, trajni spomen na ovog zaslužnika bokeljske crkvene povjesnice i danas je palača Gregorina, zoran dokaz nekoć iznimnih kulturnih i umjetničkih dostignuća bokeljskoga kraja.

U prilogu se objavljuje prijepis oporuke Marka Antuna Gregorine, pohranjen u Arhivu Kotorske biskupije.

ARHIV KOTORSKE BISKUPIJE: Prijepis oporuke kotorskog biskupa Marka Antuna Gregorine (1814.)²⁰

Naslov: Copia del Testamento del Illustrissimo e Reverendissimo Vescovo di Cattaro Monsignor Marc'Antonio Gregorina

27. Nov. 1814.

Testamento del Vescovo Marco Antonio Gregorina

Entro

Adi 27. Novembre 1814. In Cattaro nella casa vescovile.

L'Illustrissimo e Reverendissimo Monsignor Marco Antonio Gregorina Vescovo di Cattaro avendo scritto di propria mano il suo testamento, sottoscrivendolo ad ogni piè di pagina, e riuscendo poco intelligibile il suo carattere a motivo della sua debolezza di nervi, che gli cagiona tremolar di mano: ordino a me Signor Gaetano di Arzignano minore riformato suo confidente, di trascriverlo in forma più intelligibile, come intendo di fare al presente, copiandolo parola per parola, tale e quale fu scritto dal predetto Monsignor Vescovo.

Segue il Testamento

Nel Nome adorabile di Cristo Redentore, l'anno della Sua Natività 1814, indizione II, giorno veramente di domenica, dedicato alla Purità di Maria Santissima, 16 ottobre in Cattaro.

Volendo io Marco Antonio Gregorina Vescovo di questa Città, e diocesi dispone delle temporali cose mie, ora che per grazia di Dio, mi ritrovo sano di mente, sensi, e loquella, ed intelletto, ho scritto e sottoscritto di mio proprio carattere il

²⁰ Na stranicama 3, 6, 8, 11: *Segnato M. A. Gregorina affermo quanto di sopra.*

presente mio testamento ed ultima volontà, la quale voglio, ed intendo che sempre, ed in ogni tempo riportar abbia la sua piena osservanza, ed intera esecuzione: dichiarando nulli, e di niun valore i precedenti testamenti da me estesi per le mie diverse circostanze, disponendo come segue:

Chiedo colla maggior umiltà del mio cuore perdono a Dio de miei peccati, e lo supplico ad aver pietà di me vilissimo(?) peccatore per il prezioso sangue dell'Unigenito suo Figiuolo, e per l'intercessione di Maria Santissima, del Santo Angelo tutelare della mia Chiesa, del glorioso S. Trifon Martire, e di tutti i santi avvocati, e protettori della mia cattedrale.

Rimesso i debiti ai debitori della Mensa Episcopale, a quelli però, che non senza grave loro incomodo, li potessero pagare, secondo che giudicherà la prudenza dei miei commissari.

Eleggo per miei commissari l'Illustrissimo Nobil Signor Conte Giovanni Luigi Burovich, e li miei signori canonici Reverendissimo Signor abate Don Pietro Sporeni, e Reverendissimo Signor archidiacono Don Francesco Morandi, dai quali ho sperimentata una vera amicizia per me, ed alli qualli due ultimi lascio (in assenza del Reverendissimo Signor arciprete mio vicario generale) le mie facoltà straordinarie, e li prego tutti tre di accettare il picciolo dono di una posada d'argento per cadauno.

Sul capitale in mano del Signor Capitan Andrea Tripovich ho assegnato tallari quattrocento dico 400, col dovuto censo al mio Domenico Ravesi, benemerito mio domestico, per le sue mercedi fino al giorno che lo ho ordinato sacerdote, per essersi contentato d'indi in poi delle sole cibarie lascio al detto Don Domenico della mia argenteria due posate d'argento una grande, ed una picciola, tutti i mobili (eccettuati gli'argenti, orologio ed anello, e dinari, e l'addobbo della camera d'udienza); lascio al

medesimo tutta la biancheria da tavola e da letto, I miei drappi, e rami, raccomandogli di pregare Iddio per me nei suoi sacrificii.

Lascio al medesimo in benemerenza dell'amorosa servitù prestatami dal rimasuglio del capitale che ho presso il Signor Capitan Andrea Tripcovich zecchini d'oro 100 dico cento, dichiarando che se quanto rimane in mano del detto Tripcovich non arrivasse alla detta forma, si dovrà completarla dal capitale di mia ragione che tiene il mio nipote ex fratre conte Marco Gregorina.

In oltre voglio che avendomi lo stesso servito dal giorno come sopra, della sua ordinazione in sacerdote senza mercede di sorta, ma per le sole cibarie, sia allo stesso contati dal sopradetto giorno tre tallari imponiali al mese fino alla mia morte coll'obbligo di celebrarmi messe 100 dico cento a suffraggio dell'anima mia, sempre inteso che gli siano corrisposta le offerte di quel numero di messa, che avesse celebrata per mio ordine in vita mia, presentando ai miei commissarii fede giurata.

Item li miei debiti, e li miei crediti sono compresi in un foglio scritti dall'amoroso mio domestico Don Domenico Ravesi, ed è inchiuso in questo mio testamento.

Lascio eredi universali d'ogni mio avere, argenteria, crediti, mobili, e stabili non disposti, e specificamente nominati in questo testamento li poveri di questa Città, tra quali comprendo a preferenza di ciascuno la mia sorella monaca francescana domina Rosa Gregorina, secondo la prudente discrezione di miei commissarii e la fabbrica di S. Trifone, a metà eguale: con obbligo alla medesima fabbrica della chiesa di S. Trifone di far celebrar perpetuiis temporibus, nel giorno della mia morte un notturno colle laudi, e messa cantata, e per tale offiziatura sarà dato al mio Venerando Capitolo un zecchino d'oro annualmente.

Intendo, e voglio che il mio cadavere sia seppelito nella mia cattedrale, nella sepoltura disposta per vescovi. Il mio funerale sarà decente, e modesto, secondo che giudicherà la prudenza de miei commissarii, ai qualli mi raccomando.

La cera, che trovasi presso di me, sarà impiegata nel mio funerale, e nel far celebrare tanti sacrificii nel giorno delle mie esequie, e nei seguenti dal clero secolare, e regolare di questa Città, in porzione eguale per ciascun individuo.

Voglio prima di tutto che dal mio intiero di danaro, mobili, e stabili siano pagati i miei debiti, specificati nel qui incluso foglio, ed altri se ve ne fossero al tempo della mia morte.

Lascio i miei libri ad uso dell'Illustrissimi Reverendissimi Vescovi miei succesori, come pure dei Reverendissimi Canonici, ed altri sacerdoti di questa Città, ordinando che siano fatte tre chiavi simili per la libreria, una di queste servirà a comodo di Monsignor Vescovo pro tempore, l'altra sarà custodita dal Reverendissimo archidiacono pro tempore, la terza dal Signor Procuratore della Fabbrica pro tempore; raccomando, ed ordino che questi tre custodi della libreria non prestino libro al uno per trasferirlo altrove, se prima non abbiano ottenuta in iscritto la ricevuta dal postulante, ed incarico la loro coscienza di procurare moderatamente sollecita la restituzione del libro prestato.

Sopravivendo a me la mia sorella Madre Rosa, lascio alla medesima una posata d'argento.

Parimenti sopravivendo il mio fratello Conte Giuseppe Gregorina, lascio a lui una posata d'argento.

Similmente sopravivendo l'Illustrissima Signora Contessa Marianna Bisanti Gregorina, la prego di accettare in mia memoria la mia croce pettorale d'argento dorato.

Al Signor Conte Marco Gregorina lascio l'altra croce pectorale di mio uso.

Alla Chiesa di S. Spirito lascio la mia croce da tavolino col crocifisso d'argento.

Alla serva, che servirà in casa al tempo dell'ultima mia infemità lascio talleri 10 dico dieci per una volta tanto.

Ad Elena moglie di Giovanni Paulovich, per avermi custodita la casa in tempo dell'assedio, lascio una posata d'argento.

Se saranno risquiotibili tutti, o in parte le pensioni delle quale son creditor, coi passati Governi, annotati nel foglio incluso, e parimenti di quelli che avanzassi di presente fino al giorno della mia morte dal governo presente, come ancora degli altri miei crediti descritti nel foglio predetto, dispongo ed ordino che mi siano fatti celebrare tanti sacrificii nella forma indicata nel giorno delle mie esequie, pregando i miei signori commissarii di sollecitarne la riscossione, ed accelerarne il suffragio, a norma di quanto andran risciotendo.

Il presente testamento fu confrontato coll'originale da Monsignor Illustrissimo e Reverendissimo di Cattaro, il quale lo lauda, ed approva, sottoscrivendolo di propria mano, alla presenza degl'infrascritti testimonii.

(Segnato) Giuseppe Zarbarini testimonio alla sottoscrizione.

(Segnato) Nicolò Depecho testimonio alla sottoscrizione.

Adi 8. Giugno 1815. Cattaro

Fu aperto, e pubblicato il premesso testamento in piena seduta di quest'Imperiale Reg. Tribunale provinciale, Prov. di prima istanza, alla presenza del produttore Reverendissimo Signor Abate Canonico Don Pietro Sporeni.

Per copia conforme li 8. Giugno 1815 Cattaro

Pu. Mascellini ... (*nečitko*).

SAŽETAK

LOVORKA ČORALIĆ

PRILOG ŽIVOTOPISU KOTORSKOG BISKUPA MARKA ANTUNA GREGORINE (1801.-1815.)

Središnji predmet istraživačkog zanimanja ovoga rada upravljen je na životopis Marka Antuna Gregorine, kotorskoga biskupa od 1801. do 1815. godine. Rođen u Kotoru 1735. godine, Gregorina je filozofsko-teološki studij pohađao u Bologni, nakon čega je zaređen za svećenika. Neko je vrijeme djelovao u Italiji, te je u Napulju bio ispovjednik tamošnjih Hrvata. Po povratku u Kotor imenovan je kanonikom, a potom i generalnim vikarom katedralne crkve. Godine 1785. odlazi u Mletke, a odatle u Padovu, gdje je 14 godina bio duhovnik i profesor bogoslovlja. Kotorskim biskupom imenovan je 1801. godine. Djelovao je u iznimno burno vrijeme, kada se nad prostorom Boke Kotorske smijenjivala prva austrijska (1797.-1805.), ruska (1805.-1807.), francuska (1807.-1814.) i druga austrijska uprava (od 1814. godine). Autor je više pastirskih poslanica, a 1806. poslao je u Rim izvješće o stanju svoje biskupije tijekom petogodišnjeg obnašanja biskupske časti. Za boravka u Napulju napisao je i objavio djelo "Responsiones questionibus moralibus", a potom je u Mlecima tiskao djelo o životu Blaženog Gracije iz Mula, koje je doživjelo dva izdanja ("Vita del b. Grazia da Cattaro", Venezia 1802; Zara 1873). Umro je u Kotoru, 8. VI. 1815. godine i posljednji je kotorski biskup plemićkog podrijetla. U radu se detaljno raščlanjuje njegova oporuka, pisana 1814. godine te njezin cjelovit tekst objavljuje u prijepisu.